

Wyrok z dnia 24 maja 2000 r.

II UKN 572/99

Pracownica, której dziecko wymaga szczególnej i stałej opieki, nabywa prawo do emerytury na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz.U. Nr 28, poz. 149), także wówczas, gdy została zwolniona z pracy z przyczyn ekonomicznych.

Przewodniczący SSN Roman Kuczyński, Sędziowie SN: Beata Gudowska (sprawozdawca), Teresa Romer.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 24 maja 2000 r. sprawy z wniosku Zofii S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w S. o prawo do wcześniejszej emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 8 lipca 1999 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 19 lutego 1999 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Siedlcach zmienił decyzję Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 października 1998 r. i przyznał Zofii S. prawo do wcześniejszej emerytury na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi specjalnej opieki (Dz.U. Nr 28, poz. 149). Sąd dokonał odmiennych od organu rentowego ustaleń co do stanu zdrowia dziecka wnioskodawczyni i stwierdził konieczność stałej nad nim opieki.

W apelacji od tego wyroku Zakład Ubezpieczeń Społecznych podnosił, że Sąd pierwszej instancji niewłaściwie zastosował przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia z dnia

15 maja 1989 r. do sytuacji faktycznej, w której zaprzestanie przez matkę wykonywania zatrudnienia nie wiązało się z koniecznością sprawowania przez nią opieki nad dzieckiem, ale ze zwolnieniem z pracy z przyczyn ekonomicznych.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie podzielił argumenty skarżącego. Przyjął, że o prawie do wcześniejszej emerytury decyduje przyczyna zaprzestania zatrudnienia, która w przypadku matki dziecka wymagającego szczególnej opieki polegać może wyłącznie na konieczności sprawowania tej opieki, a stwierdziwszy, że po wydaniu wyroku przez Sąd pierwszej instancji wnioskodawczyni została zwolniona z pracy bez związku z taką koniecznością, wyrokiem z dnia 8 lipca 1999 r. [...] orzekł reformatoryjnie, oddalając odwołanie.

Ubezpieczona wniosła o kasację wyroku Sądu Apelacyjnego. Żądała jego zmiany, względnie uchylenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. W ramach podstawy kasacyjnej z art. 393¹ pkt 1 KPC zarzuciła obrazę przepisu § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. przez odmowę jego zastosowania, mimo bezspornego udowodnienia, że jej dziecko wymaga stałej opieki, a ona wykazała dwudziestoletni staż ubezpieczenia. Skarżąca podnosiła także podstawę naruszenia przepisów postępowania przez wyrokowanie w sprawie bez wyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia (art. 382 w związku z art. 316 § 1 KPC), bez przeprowadzenia dowodów wskazujących na rzeczywistą przyczynę zaprzestania przez nią zatrudnienia (art. 232 KPC) i z pominięciem tych okoliczności w ustaleniach faktycznych (art. 233 § 1). Powołała się również na obrazę art. 5 KPC podnosząc, że nie była świadoma potrzeby wskazywania dowodów związanych z tymi okolicznościami.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Okolicznością w sprawie niekwestionowaną jest to, że od dnia 31 sierpnia 1998 r. (data wniosku) istnieje konieczność sprawowania stałej opieki nad chorą na cukrzycę córką ubezpieczonej. Bezsporne jest także to, że w dniu 30 czerwca 1999 r. ubezpieczona została zwolniona z pracy w trybie ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.). Zestawiając te fakty Sąd Apelacyjny uznał, że zaprzestanie zatrudnienia przez wnioskodawczynię nie miało związku ze stanem zdrowia córki, a

zatem nie może ona - mimo spełnienia innych warunków – nabyć prawa do emerytury na podstawie rozporządzenia. W ocenie Sądu drugiej instancji, który podzielił pogląd wyrażony w apelacji, istotą przepisu § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. jest zapewnienie środków matce, która nie może wykonywać pracy zawodowej ze względu na konieczność sprawowania stałej opieki nad dzieckiem. W konkluzji Sąd ten wyraził pogląd, że koniecznym warunkiem umożliwiającym ubieganie się o świadczenie przewidziane w rozporządzeniu w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi specjalnej opieki jest niemożność kontynuowania zatrudnienia wyłącznie z przyczyny wskazanej w przepisie § 1 ust. 1 rozporządzenia.

Pogląd ten nie jest trafny, albowiem pracownica, której dziecko wymaga szczególnej i stałej opieki, zachowuje prawo do emerytury na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi specjalnej opieki, także wówczas, gdy zostanie zwolniona z pracy przyczyn ekonomicznych. Co więcej, przyjęcie przez Sąd drugiej instancji a priori poglądu o utracie przez ubezpieczoną możliwości uzyskania emerytury w związku z koniecznością sprawowania przez nią opieki nad dzieckiem, spowodowało pominięcie przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania dowodowego, które mogłoby skutkować ustaleniem rzeczywistej przyczyny, dla której wnioskodawczyni zaprzestała wykonywania zatrudnienia. Sąd nie badał w tej sytuacji, jak przebiegała praca ubezpieczonej przed zwolnieniem, z jakich przyczyn ona właśnie została wytypowana do zwolnienia, ani też nie zwrócił uwagi na to, że do zwolnienia z pracy doszło po zgłoszeniu wniosku emerytalnego. Te okoliczności, a nie sam fakt ustania zatrudnienia, ważyły na decyzji o prawie ubezpieczonej do emerytury na podstawie rozporządzenia. Sąd drugiej instancji tymczasem ustalił stan faktyczny nie wystarczający do zastosowania powołanego przepisu prawa materialnego, a więc zarzut naruszenia przepisów wymienionych w kasacji należy uznać za uzasadniony.

Prowadzi to do uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 393¹³ oraz art. 108 § 2 KPC).

=====